

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ HIVATAL
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

Kiss Áron

a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöke.

A tiszántuli egyházkerület püspöke: hegymegi **Kiss Áron** főrendiházi tag, folyó hónap 20-ikán töltötte be életének kilenczvenedik esztendejét.

Majdnem egy század tünt el az agg férfi felett, ki egész életét nagy és fonséges eszmék szolgálatában töltötte el.

Hü pásztora volt egyházának, lelkes fia hazájának, míg boldogságos családi életével ragyogó példát nyújtott azoknak, kik a csöndes otthon békeséges napjai után áhitoznak.

Ifju korától lelkes vezére, munkása, oszlopa volt a közügyeknek és életében mindazon munkából kivette részét, mely az igazi férfi esztét, szívet és akaraterejét igénybe veszi.

Hajlott kora daczára ma is buzgón résztvesz az egyház szent érdekeinek védelmezésében, ügyeinek elintézésében, mit fényesen bizonyít azon tapasztalat, hogy mindenütt ott látjuk, ahol tekintélyére, dus tapasztalatokból megedzett tudására szükség van.

Elvégezvén iskoláit néhány évig tanítóképlán volt Szatmáron, majd 1843-ban Porcsalmára ment lelkésznek. Nem sokára ezután megmozdult a nemzet lelke és az a nemes hangú felirat, melyben a haza a nemzeti kormányt üdvözölte, a Kiss Áron aranytollából eredt. A még akkor ifju lelkész aggodalmát, reményét önti ki e feliratban, melynek minden betűje a lángoló honszerelmek egy-egy értékes gyöngye. Szíve, lelke, elméje, hazaszeretete, közjogi tudása mind frigyre léptek a felirat megszerkesztésénél, nem csoda tehát, ha annak minden vonása egy bevégzett, tökéletes mű.

A haza függetlenségéért küzdő félisteneket, mint tábori pap kísérte a csatamezőre és a honvédeket az erdélyi nagy napokban Deésig kísérte, vigasztalva és lelkesítve azokat, kik a nagy eszme diadala érdekében készek voltak életüket és vérüket ontani.

És mikor Világosnál elhalványodott a magyar szabadság csillaga, mikor jött a megtorlás ideje és a bosszu órája, Kiss Áron is néma megadással tűrte az üldöztetéseket. Szenvednie kellett azért, mert az igaz nemzeti ügy apostola volt. Nem panaszkodott és még most is egy félszázad után büszke ama napokra, melyekben az álmaiból felébredt nemzet rablincsei megtörésén fáradozott.

Csöndesedvén az idő, visszatért hivei közé emlékeivel, megsebzett hazafiui lelkével. De sebzett lelkéből áldás fakadt hiveire. E percztől fogva nekik élt, gondviselő lelkipásztoruk volt egy félszázadon át. Híven ápolgató, metszegeté az Ur szőlőjét rendületlen hitével és szeretetével. Akkor volt boldog, ha dolgozhatott. Fáradhatatlan volt, mint esperes is tevékeny részt vett Szatmárvármegye zöld asztalánál is. Nagy érdeme, hogy tettel, szóval és példával fáradozott a papság tudományos kiképzésén, alapmeggyőződéssé válván benne az írás intelme: A papok ajkai őrzik a tudományt és a törvényt az ő szájáról kérdezik. Mint zsinati tag sok értékes és érdemes eszmét vitt diadalra. Irodalmi munkásságát sok érdemes munka dicséri. Egyszóval nem pihent, egész életében kalauza lévén a kötelesség és legszebb gondolata: hivatásának hű betöltése.

A tiszántuli ev. ref. kerület tehát csak az igaz érdemek előtt hajtotta meg lobogóját, midőn őt püspökének választotta. Egy hosszú élet munkássága nyert ezzel betetőzést,

koronát... Egy igazi, érzésben és gondolkozásban magyar pap, a lankadatlan buzgalmu, szeretetben gazdag, mindenkinek vallásos meggyőződését megbecsülő, saját egyházának nagy érdekeit tisztes fegyverekkel védő, a közügyekért lelkesedő, a szent és világi tudományokat szeretettel átkaroló, bölcs, igaz és jó ember lett jutalmazva a püspöki méltóság elnyerésével. A tiszántuli egyházkerület tehát csak önmagát tisztelte meg, midőn **Kiss Áront** a nagy **Revész Bálint** örökébe ültette.

Kísérje püspökünket a további években is hiveinek szeretete, tisztelőinek hódolata és a Gondviselés aggkorának napjait boldogítsa áldásának bőségével.

Koncz Ákos.

A tizenhétmilliós kölcsön.

Debreczen szab. kir. város törvényhatósági bizottsága f. év augusztus 5-ikén tartott közgyűlésében elhatározta, hogy részint adósságainak konvertálására, részint a szükségessé vált beruházásokra 17 millió kölcsönt vesz föl az Osztrák-magyar banknál. A közgyűlési határozatot a város megerősítés végett fölküldötte a belügyminiszteriumba, honnan a határozatra a következő válasz érkezett:

Debreczen sz. kir. város közönségének!

A folyó évi augusztus 5-én tartott bizottsági közgyűlésében 218-szám alatt hozott és szeptember hó 9-én 12,206. szám alatt fölterjesztett határozatát, az annak alapjául szolgált tárgyratokkal együtt fölülvizsgálat alá vevén, annak eredményeként a következőkről értesitem a város közönségét:

Készséggel támogatom a várost azon indokolt törekvésében, hogy egyrészt a különböző pénzüzeteknél és a saját alapjainál fönnálló tartozásait előnyösebb föltételek mellett konvertálja, másrészt közigazgatási, közegészségügyi és közművelődési szükségleteknek immár elodázhatlanná vált kielégítésével, továbbá úgy a jelen, mint a jövő jól fölfogott érdekei szempontjából kívánatos és üdvös közintézmények létesítésével a város fokozatos fejlődését biztosítani kívánja.

Szívesen nyujtok a városnak alkalmat arra, hogy a multban előfordult háztartási hibák, nehézségek és szabálytalanságok orvoslásával a város háztartást gyökeresen rendezze s ideirányuló komoly szándékát egy nagyobb törlesztéses kölcsön keretében megvalósítsa.

Elvileg tehát helyeslem a városra nézve több szempontból előnyös 17 millió kölcsönnek fölvetését, valamint helyeslem a szükségletek kielégítési sorrendjének megállapításában nyilvánuló kötelességszerű törekvést is, hogy a kölcsönnek évi tőke- és kamattörlesztése lehetőleg a költségvetés újabb megterhelése nélkül történjék.

Ellenben nem helyeselhetem, sőt a város jól fölfogott érdekeivel összeegyeztethetőnek sem látom a kölcsöntörlesztésnek azon tervezett módosítását, mely szerint a kölcsön 65 évre kiszámított annuitások mellett akként törlesztetnék, hogy az 50 év lejártával még visszafizetetlenül fönnálló tőke maradék az esedékes kamatokkal együtt egy összegben lenne visszafizetendő.

Ily visszafizetési módozat lényegileg egy 100—120 éves kölcsön törlesztési tervezetét tartalmazza, mert ez a tőke maradék a 100 félev után 8,806.407 korona 96 fillért, tehát az egész kölcsönnek több mint a felét tenné, vagyis oly terhet képezne, mely minden valószínűség szerint csak újabb és pedig annak idején a városra nézve esetleg pénzügyileg kedvezőtlen hosszú lejáratu kölcsön útján lenne fedezhető.

A városnak jól fölfogott érdeke, meggyőződése szerint, a kölcsön törlesztésnek oly módozatok mellett való megállapítását kívánja, hogy

a későbbi nemzedékek kényszerítő ok nélkül méltánytalanul meg ne terhessenek. Ez a cél jelen esetben realisan csak 50 évre kiszámított annuitások és 50 évi törlesztés mellett lenne elérhető, mire a lehetőség tényleg kínálkozik is, akkor, mikor az alábbiak szerint a 4,66%-os törlesztés mellett lényeges évi megtakarítás mutatkozik.

A szükségletek I. csoportjában ugyanis a 9,756,017 korona 29 fillért kitevő kölcsönök után 4,66%-os törlesztés mellett az évi annuitás: 454,630 korona 40 fillér; ezen kölcsönök után eddig fizetett 545,490 korona 71 fillér fölszabadulván, fedezetet képez, mely az I. csoport szükségletét 90,860 korona 31 fillérrel meghaladja.

Ez a megtakarítás ma tényleg még nagyobb, mert ezen csoportbeli főösszeg a közgyűlési határozat hozatala óta történt törlesztések folytán jóval apadt.

A II. csoportbeli szükségleteknél 1,740,400 korona után 4,66%-os törlesztés mellett az évi annuitás: 81,102 korona 64 fillér. Míthogy azonban a hitfelekezeteknek egyházi és iskolai segélyek czimén eredetileg megszavazott és a mostani kölcsön-programmba is fölvetett 739,100 koronából időközben 117,726 korona már igénybe vétetett és az utóbbi összeg az I. csoport 2. pontjában föltüntetett 437,726 korona összegben benfoglalatik, ezen kétszer szereplő 117,726 korona levonásával a II. csoportbeli főösszeg 1,622,674 koronára helyesbitendő. Ennek 4,66%-os annuitása: 75,616 korona 61 fillér.

A II. csoportbeli beruházások és szükségletek fedezésére: költségvetési megterhelhetés fölszabadulása, állami hozzájárulás és bértérimények czimén rendelkezésre áll 26,824 korona, az I. csoportbeli megtakarítás czimén pedig 90,860 korona 31 fillér; összesen 117,684 korona 31 fillér. Ezen összegeknek a 75,616 korona 61 fillér évi szükséglet fedezésére való fordítása esetén az I. és II. csoportnál évi 42,067 korona 70 fillér megtakarítás áll elő, vagyis oly összeg, melynek fölhasználásával az I. és II. csoport szükségleteinek fedezésére szükséges 11,378,691 korona 29 fillér 50 év alatt teljesen törleszhető lenne.

A 17 millió kölcsönnek 50 év, vagy 100 félév alatt való törlesztése esetén ugyanis a kamat százaléka 4,38%-ot — (ugymint előbb), a tőke törlesztés pedig 0,57%-ot (előbb 0,28%), az összannuitás e szerint 4,95%-ot tenne, az előbbi 4,66%-kal szemben. A 4,95%-ot alapul véve, az I. és II. csoport szükségletére, vagyis 11,378,691 korona 29 fillér évi annuitására kellene: 563,245 korona 22 fillér, azaz: 32,998 korona 21 fillérrel több, mint ugyanazon összeg 4,66%-os annuitására. Ez a több szükséglet azonban a 42,067 korona 70 fillér megtakarításban nemcsak teljes fedezetet találna, hanem végeredményben még mindig 9069 korona 49 fillér megtakarítás is maradna. E számítás helyességét mutatja az is, hogy az 563,245 korona 22 fillér annuitás fedezetére rendelkezésre áll 572,314 korona 71 fillér úgy, hogy a fedezet a szükségletet 9069 korona 49 fillérrel tényleg meghaladja.

A most részletezett adatok és számításokból tehát minden kétséget kizárólag megállapítható az, hogy a kölcsön-mivelet az I. és II. csoportra nézve minden fönnakadás és a költségvetés minden legkisebb megterhelhetése nélkül lebonyolítható volna.

A szükségletek III. csoportjára vonatkozólag pedig módjában állana a városnak, hogy a gyümölcsöző befektetéseknek és beruházásoknak lehetőleg első sorban való megvalósítása mellett magának oly jövedelmi forrásokat teremtsen, melyekből nemcsak az illető szükségletre fordított kölcsön összeg évi annuitása, hanem esetleg más egyéb nem jövedelmező beruházásra igénybe vett kölcsönösszeg utáni évi törlesztés is fedezhető legyen.

Bár a fent elősorolt pozitív számadatok szerint meg volna a lehetősége annak, hogy a város a tervezett kölcsönműveletet a mostani háztartás rendjének megzavarása és a lakosság jelenlegi teherviselésének minden legkisebb emelése nélkül, egyuttal a jövő nemzedék megterhelésének mellőzésével, kizárólag a most rendelkezésére álló anyagi eszközök felhasználásával oldja meg, és bár a magam részéről csak örömmel üdvözlölném, ha a város közönsége a fentiek tárgyilagossá mérlegelésével tényleg az 50 éves törlesztés helyes álláspontjára helyezkednék: mindazáltal nem kívánom megakadályozni a várost abban, hogy amennyiben a nagy kölcsön felvételekor nemcsak a terhek növekedésének útján állani, de egyuttal a kínálkozó alkalmat épen a jelenlegi terhek csökkentésére, vagyis a kölcsön tervezet két első csoportjánál évi 42,000 korona megtakarítás elérésére is felhasználni s ekként a városi háztartást gyökeresen rendezni kívánja — azt a célját mielőbb elérhesse.

Amennyiben azonban a város közönsége az 50 éves törlesztés mellőzésével tényleg a 65 éves törlesztés álláspontján marad, e törlesztésnek nemcsak papíron, de a valóságban is 65 évesnek kell lennie, vagyis a kölcsönügyletet úgy kell fogatatosítania, hogy a kölcsön a különben is 65 évre kiszámított számítások mellett tényleg 65 év alatt legyen törleszhető. És a város, amidőn egyfelől biztosítja magának a jogot, hogy a kölcsönt a törlesztési határidőn belül is visszafizethesse, illetőleg konvertálhassa, másfelől ne vállaljon kötelezettséget az iránt,

hogy 50 év múltán a tetemes hátralékok (8.800,000 korona összeget) egyszerre visszafizetni legyen kénytelen.

Midőn tehát kijelentem, hogy a város által eredetileg tervezett módozathoz, mint a város érdekei szempontjából nem minden esetre megnyugtató megoldáshoz vagyon felügyeleti köteleességéből kifolyólag hozzá nem járulhatok: már most elvi hozzájárulásomat adom ahhoz, hogy a város egy valóságos 65 éves törlesztéses kölcsönt vehessen fel, amely megoldás jelenlegi pénzügyi kihatásában a közgyűlési határozattal teljesen megegyezik, a városra semmi újabb terhet nem hárít, a távolabbi jövőt illetőleg pedig a várost csak az 50 év múlva fennmaradó összeg egyszeri visszafizetésének terhes kötelezettsége alól mentesíti a nélkül, hogy a rendkívüli visszafizetésre vonatkozó jogát csorbítaná.

Áttérve a közgyűlési határozat részleteire, annak

a) pontja a fentiek értelmében megfelelőleg módosulna;

a b—f) pontok ellen észrevételem nincsen;

a g) pont szabatosabban volna szövegezendő, mert jelen szövegezése kétséget hagy fenn az iránt, vajjon gyakorolhatja-e a város a félévi felmondást az esetben is, ha az Osztrák-magyar banknál levő kölcsön nem konvertálva, hanem más pénzintézetnél felvett kölcsönből, vagy esetleg más jövedelmi forrásból vissza fizeti és vajjon számítatik-e ez esetben a stornódij, vagy sem?

Ugy a város ingatlan szerzési alapjából, valamint a községi adópótló alaphoz (I/5 és I/6 tétel) felvett kölcsönökről külön-külön kimutatás készítenő, melyekhez a kormányhatóságilag jóváhagyott határozatok is csatolandók; ugyszintén igazolandó, hogy a II/2. és II/8. tételek alatt mi alapon vétetett fel 190,000 és 40,000 korona, amikor az ott jelzett célokra csak 180,000 és 38,000 korona lett engedélyezve.

Az egyházi és iskolai segélyek czimén (II/1) felvett 739,100 koronából a már igénybevett 117,726 korona levonása után fennmaradt 621,374 korona, továbbá a gazdasági ismétlő iskola felállítása czimén (II/9) szereplő 100,000 koronából a 120/904. számú közgyűlési határozattal megszavazott 50,000 koronán felül mutatkozó 50,000 korona csak szabályszerűen hozott és kormányhatóságilag jóváhagyott újabb határozatok alapján lesz igénybevehető.

Ugyanez áll a III. csoport alatti szükségletek I—3. és 5—10. tételeire, valamint a kölcsön programmba fel nem vett, de a jövőben még felmerülő egyéb szükségletekre nézve is.

A II/4 tétel alatt általános kövezés czimén felvett 450,000 koronát azonban a 17 millió kölcsönből kikapcsolandónak tartom, mert ezen aránylag csekély összeg amugy is csak egy pár évi, tehát átmeneti szükséglet fedezésére volna elegendő s így már természeténél fogva egy hosszú lejáratu kölcsön keretébe nem illeszhető be. De amennyiben a város kövezeti szükségletére egy 10—20 évi lejáratu külön nagyobb kölcsönt felvenni és ennek segítségével a kövezeti kérdést egyszerre — esetleg a kövezeti vám megfelelő kihasználásával — tervszerűen megoldani kívánná, ez ellen akadályt nem fogok gördíteni, sőt a városnak ily irányu törekvését szívesen fogom támogatni.

Bár ezek szerint úgy a most érintett 450,000, valamint az előbb említett 117,726 korona a kölcsön programmból kiesnék és így a felvenni szándékolt kölcsön összege 567,726 koronával apasztható lenne, mégis nem emelnék kifogást az ellen, hogy a kölcsön az eredeti terv szerint 17 millió koronáig terjeszkedjék.

Nem kifogásolnám a végösszeg változatlanul hagyását — a távolabbi jövő igényeire való tekintettel — azért, mert ekként a város által tartalékolva kijelölt 883,582 korona 71 filléren felül további 567,726 korona, vagyis együtt véve majdnem 1 1/2 millió korona összeg áthatna rendelkezésre azon további, ma még részben ismeretlen beruházások és szükségletek teljesítésére, melyek az évi költségvetés rendes keretei közé be nem illeszhetők, és mert csak így látom biztosítva azt a célt, hogy a most tervezett gyökeres pénzügyi rendezés hatása nem csupán pár évre, de hosszabb időre nyilvánuljon.

Midőn még rámutatok arra a kivételes kedvezményre, melyben a várost az által részesítem, hogy a házipénztár kiegészítésére 1900-ban egy év alatt törlesztendő függő kölcsönként engedélyezett 360,000 koronából még törlesztetlenül fennálló 320,000 korona összegnek a 17 millió kölcsönbe való bevonását megengedem, felhívom a város közönségét, hogy a fent előadottakat tegye beható megfontolás tárgyává a távolabbi jövővel kapcsolatos városi nagy érdekek sulyát megfelelően mérlegelve, hozzon újabb határozatot és azt a leiratomban jelzett irányban kiegészítve és felszerelve a f. alatt ide mellékelt ügyiratokkal együtt hozzám terjessze fel.

Végül a városra nézve minden esetre előnyös nagy kölcsön ügyének mielőbbi realizálhatása érdekében nem kifogásolnám, hogy a város újabb közgyűlési határozatával egyidejűleg mindjárt a kölcsönkötelezvény is jóváhagyásomra felterjesztessék.

Budapest, 1904. évi november hó 16-án.

Tisza s. k.

Debreczen vízvezetéke és csatornázása.

Irta: Dr. Burger Péter.

— Második közlemény. —

Közegészségi szempont.

Ha minden példát mellőzök is, de Bécs városáról, melynek híres tanáraitól, kik lelkes harcosai voltak az oly temérdek vagyonba került híres alpesi vízvezetéknek, hallottam és tanultam az alábbiakat, nem hallgathatok.

Bécs városa 1873-ig a kontingens legegészségtelegebb városa volt, 35—40-ig terjedő halálozási aránnyal 1000 lakosra és a vízmű üzembe vételétől tíz évre ez arány 23 : 1000 apadt.

Egyébiránt az európai városok halálozási arányai következők:

1000-ból elhal évente

Stockholmban	19.1
Brüsszelben	19.8
Hamburgban	20.4
Berlinben	20.8
Londonban	20.8
Párisban	21.8
Bécsben	23.5
Varsóban	24.2
Budapesten	26.7
Debreczenben	28.5

Csak nagyon természetes, hogy az állandóan és szükségszerűen nem kis mennyiségben fogyasztott víznek, nem kicsinylendő szerep jut bizonyos betegedési csírák, úgynevezett mikro organizmusok elterjesztésénél és kivált kolera, tifusz, vérhas, bélhurutok; de csaknem valamennyi heveny fertőző bajok elterjedésének is ez az útja: tehát gondoskodnunk kell annak tisztaságáról elsősorban.

E szempont azonban nem csupán az ivóvízre érvényes, hanem csaknem ugyanannyi joggal minden más használati vízre is: úgy, hogy mi sem helytelenebb, mint a víz beszerzésénél az ivó vizet a használati víztől elkülöníteni.

Kivált ott, ahol a jó, egészséges víz szerzése nagy költség és fáradsággal jár, mint itt nálunk Debreczenben, végzetes hibának tartanánk ez elkülönítést; mert ha a víz a benne felhalmozott kóroanyagok által veszélyeztetheti egészségünket, úgy ez nemcsak ivása, de minden másnemű használata által is megtörténhetik, ha lakásainkba, udvarainkba, utcáinkra, tereinkre bevezettük.

Testünk és testi ruháink, nemkülönben edényeink és eszközeink mosásánál is közvetlenül; lakosztályaink, butoraink, udvaraink, kertjeink, utcáink és tereink locsolásánál pedig közvetve mégis csak szervezeteinkbe juthatnak a vízben található ártalmak. Sőt ez utóbbi esetekben egyenesen magunkra zudítjuk a veszedelmet, mert a kilocsolt víz felszárása után felvert porral ama betegedési csírák levegőnkbe is megfertőzik.

Ha végül tekintetbe vesszük egy ily különvezeték költségét és városunk szerencsés helyzetét ez irányban, amennyiben külső használati és ipari célokra meglevő mélykutaink elég elfogadható és bő vizet adnak, talán fölösleges is e feltevessel több időt vesztegetnem.

A jó ivó víz ismérveit a Bécs városi vízszervezési bizottság 1864-ben következőkben állította össze:

1. Minden irányban kifogástalan viznek, tiszta, szintelen, szagtalan és átlátszónak kell lennie.
2. Lehetőleg kevés szilárd részeket szabad csak tartalmaznia; de semmi szerves részeket.
3. Legfőleg 18 rész alkalikus földet tartalmazhat 100,000-ben.
4. Sulfatokat, nitrátokat és más oldható sókat csak igen elenyésző parányi részben tartalmazhat.
5. Vegyi összetétele és hőfoka évszakonként csak igen csekély eltérést mutasson.
6. Szennyvizek és a talajt fertőző anyagok beszívargása ki legyen zárható.
7. Mindeme föltételeknek legjobban a távoli források vize felel meg.
8. Szűrt folyó víz csupán használati és ipari célokra alkalmazható, ivásra nem.
9. Utak, terek, parkok, kertek locsolására is tiszta, szagtalan szerves, bomlandó anyagoktól ment víz használható.

Köztisztaság.

Ennek kétségtelenül legfőbb alapvető kivánalma a csatornahálózat, melynek létesítése tehát legalább is ép oly fontos közügy, ép úgy szolgál

a közegészség, köztisztaság és közgazdaság kivánalmainak, akárcsak maga a vízvezeték.

Hogy vele külön nem foglalkozom, hanem ide illesztve mintegy alárendelem: a vízvezetéknek nem lekicsinyeléséből, hanem azon körülményből folyik, amit itt eléggé nem hangsúlyozhatok, — hogy vízvezeték nélkül nálunk a csatornahálózat kiépítése lehetetlen, (nonsens) fából csinált vaskarika. Jól mondotta annak idején főmérnökünk, ha vádolni akarnók, azokat kellene könnyelmű, meggondolatlan pazarlással vádolnunk, akik eddig is százezreket költöttek el a várossal, haszontalan, sőt káros csatorna rendszerünkre.

Csatorna rendszer kiöblítés nélkül, ha az nem tonna rendszerű, mesterséges peczegődrök hálózata. Ez pedig mesterséges alánk gyűjtése a piszoknak, szennynek s így melegágyi tenyészet mindenféle górcsővi fertőző organizmusoknak, mesterséges állandósítása ragályos betegségeknek.

De nem lehet ma már a város csatorna nélkül azért sem, mert a sok (bár még nem is elég) ipari és gyári üzem szennyvizeinek levezetéséről gondoskodnunk kell.

Csatorna nélkül mit is tegyen? hová vezesse azt a szegény iparos? A rendőrség kérelmetlenül bünteti köztisztaság elleni kihágásért, ha utczára ereszti. Elégséges emésztő gödröket pedig képtelenség létesíteni, de még képtelenebb eltérni egy város belterületén.

Hát vándoroljon ki a szegény iparos? Vagy hagyjon fel mesterségével? Hiszen nem lehet mindenki hivatalnok. Lateiner is több van a kelletnél, hát csak segítsünk e hasznos, produktív osztályán társadalomunknak. Ne nehezítsük, hanem amiben lehet, pártoljuk, segítsük a mi igaz magyar iparunkat.

Én nagyon értem egyesek nemes felbuzdulását a csatornázás érdekében; de akkor legyenek következtetések és ha másért nem, ennek létesülteért szálljanak sikra a vízvezetékért is, ha elég érthetően és világosan lett feltárva, miszerint a kettő egymás nélkül nem létesíthető.

A figyelmes szemlélő bizonyára tapasztalta, hogy amely utczában ma csatorna van, abból a legkisebb zápor, vagy aszály pokoli büzt csal ki.

Mi lesz, ha az egész várost ilyen pecze hálózattal aláaknázzuk? Ma, midőn városunk lakosságának szaporodásával a nyomor, szenny és piszok is összehalmozódik?

Mi lesz, ha még az ez évihez hasonló száraz nyáron kiasznak nyomorult talajvízü kutaink? Mi lesz, ha a szokatlanul esős időszak ránk zudítja mindama piszkot és szennyet, melyet annyi éven át oly horribilis költséggel épített csatornáinkban magunk alá gyűjtöttünk?

Borzalmas erre még gondolni is; de annyi bizonyos, hogy ily esetben hirtelen kapkodva, hebehurgya módon kellene mindazt egyszerre pótolnunk fölös költséggel, mit elhanyagoltunk és avval sem térül meg senkinek ama bánat és kár, amit egyes hozzátartozójának ily módon elvesztése neki okozott.

Tűzrendészeti szempont.

Tűzrendészeti szempontból tudjuk, ismerjük ama legelemibb szabályt, mely még a legkisebb, elszórva épült faluhelyen is, kivált nyáron, bizonyos mennyiségű víznek készenlétben tartására kötelezi a lakosságot tűz esetére.

Itt Debreczenben egymás hátán épült és bizony még nád- és szalmafedéllel tarkított háztömegében végre van-e hajtván és mennyire e rendszabály, nem tudom, nem is kutatom; de azt tudom, hogy alig van kutunk, mely akár egy félóraig képes volna tűzoltóink fecskendőit veszély esetén táplálni. Magamnak is nem egyszer volt részem, azt hiszem másnak még inkább, derék tűzoltóink szármalmas vergődésének látásában, amint valamely pincze, bolti vagy tető tűz lokalizálásához is csak legnagyobb megerőltetéssel, jó messziről, meglehetősen késedelemmel tud, még így sem kielégítő mennyiségben vizet szerezni.

Sokat gondolkoztam ezen és el-el tünődöm ma is és az idejé hasonló nyári aszályban, vajjon mi történnék városunkkal nagyobb tűzvész esetén? Elpusztulna, rommá égne, mint a régi irások szerint már annyiszor; oly nyomort és szenvedést — annyi kárt, pusztulást okozva, mint talán soha! Mert elvégre is ma már óriási monumentális köz- és magán-épületeinkben nem annyi vagyon és érték van felhalmozva, — mint valaha.

Ha semmi másért, ezért is kell, hogy vízműről gondoskodjunk, olyanról, melynek minden utcán 1—2 vagy amennyi szükséges, tűzcsapja legyen, hogy veszély esetén kellő erélylyel védekezhessünk a legborzasztóbb elemi csapás: a tűz ellen.

Közgazdaság.

— Steiner Jakab jelentése. —

Sertésvásár 1904 nov. 21-én. Csak a régi időben lehettek ilyen heti sertésvásárok, mint a nov. 21-diki volt. Meglepő volt a nagy fölhajtás, — de csakis kövér sertésből, — melyet e napon látunk s jöhetnek a hentesek bőven látták el magukat kövér sertésekkel és magánosok is igen sokan vettek házi szükségletre, mégis nagyrésze a fölhajtott árunak eladatlan maradt. A vásár különben élénk irányzatú volt. Fölhajtatott kétezer darabon fölüli kövér sertés. Elkelt 868 drb, a többi eladatlan maradt. Az áralakulást illetőleg fizettek a vásár elején elsőrendű áruért 106 fillért, de később az ár leszorítottatott 96 fillerre és ezen árban történt a legtöbb vétel.

Foglalkozni kívánunk e vásár alkalmából a létesítendő sertéskonsum piacczal is, annál is inkább, mert előttünk fekszik Pozsony városának a hirdetésménye, hogy sertéskonsum-piacza megnyílt. Itt disztíngvólni kell Pozsony és Debreczen. Pozsony egy ipar és kereskedelmi város és sem a város gazdája, sem a környék, nem tudja fedezni sertéshus és zsir szükségletét Pozsonynak és így sürgős szüksége is volt e piaczi mielőbbi létesítésének, de nálunk fordított viszony áll fenn. Itt ez irányban tultermelés van és nemcsak Debreczent tudjuk ellátni, de mint tudott dolog is, tekintélyes mennyiséget exportálunk is. Ezzel a bevezetéssel nem akarom indokolni azt, hogy nekünk semmi szükségünk a konzumpiaczra, de, igen is van, de egészen más oknál fogva mint Pozsonynak. Pozsonynak szükséges a konzumpiacz, akár van állategészségügyi zárlata, akár nincsen, mert a heti piaci fölhajtása távolról sem fedezi a keresletet, de nálunk a heti fölhajtás oly nagy, hogy rendszeren — ha nincsenek idegen verők — a keresletnél sokkal nagyobb, így hát fölösleges itt még egy piac, ahova különben sem hoznának sok árut, mivel a nyílt piacson sem fogy el minden.

Kikerülhetetlen szükségünk van konzumpiaczra oly esetekben, ha állategészségügyi zárlat van és a sertésvásárok tartása nincsen engedélyezve, ily esetekben feltétlenül szükségünk van a konzumpiaczra, ahova mindenkor és mindenünnen lehet sertést hozni és hentesünk szorgalmazása, hogy ilyen piaci létesítsék abból az elvből indul ki, hogy egy bekövetkező zárlat esetén legyen elkészülve e piac és izemük fönnakadást ne szenvedjen és ne kellessen az áru fölkeresésének nehézségeivel megküzdzeniök.

Magáról a sertésüzletről nem sokat írhatunk. Ferencvárosi konzumpiaczon, e héten, ezer eladatlan sertés volt, a bécsi piaczra majdnem 7000 magyar sertés került, mind oly tünetek, melyek nem biztatnak a sertés árának emelkedő irányzatával. Juhvásár a minimumra redukálódott. Az egész fölhajtás 460 drb volt, mind idei magyar juh; elkelt 129 drb. sovány legelő juh és ezzel a juhok téli forgalma le van zárva.

Marha- és lóvásár 1904 nov. hó 22-én. E vásárok a rendes heti vásárok jellegét mutatták. Marha fölhajtás kicsi, alig fedezi a keresletet. A fölhajtott áru elég jó kondícióban van, sőt soknál szokottnál jobb. Hogy némely marha a drága takarmány árak mellett ily jó kondícióban van, annak oka a következő: Az őszi vetések az idén, régrég idő óta, nem látott buja növésnek indultak, úgy, hogy gazdáink kénytelenek voltak heverő marháikat a vetésre hajtani s a vetés igen jó erő takarmány és sok helyen a nyári inség után lesoványodott heverő marhákat, a vetések örvendetes jó kondícióba hozták. Fölhajtatott 960 drb leginkább vágó marha, elkelt 820 drb. E nagyszámu eladás eléggé igazolja a vásár élénk voltát.

Lóvásároknak már elértük a téli pangó állapotot; a fölhajtás összesen 370 drb.-ból állott, eladott összesen 200 drb, ez is leginkább taligás és bérkosisok által kötött üzlet volt.

Takarmányneműekben, a vásár igen élénk, a jó idő és jó utak sok eladót vonzottak és a mult hetihez képest az ár az összes takarmányneműekben körülbelül egy koronával csökkent és az elsőrendű szénát 8—9 koronáért lehetett venni, a mult heti 10 koronás ár ellenében.

Takarmányszalma mm.-ként 5 korona. Alomszalma 1'60 f. Répa 1'60 f. mm.-ként, szalonna- és zsirneműek átlag 3 koronát veszítettek mm.-ként piaci értékükből.

Hirek.

— **Közgyűlés.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága december holnap 1-én d. u. 3 órakor rendes közgyűlést tart.

⊙ **Athelyezés.** Kovács József polgármester Komlóssy Pál dr. tb. aljegyzőt és közigazgatási gyakornokot a bűnügyi osztályhoz helyezte át.

— **A kilenczvenéves püspök.** A tiszántuli ev. ref. egyházkerület ősz püspöke hegymegi **Kiss Áron** főrendiházi tag folyó hónap 20-án töltötte be életének 90-ik évét. Mély tisztelettel üdvözljük a püspök urat és szívünkben kívánjuk, hogy a Gondviselés tartsa meg őt továbbra a hazának, egyháznak és övéinek. Hosszu életének napjaihoz nagy idők emlékei tapadnak. A szabadságharcz fonséges küzdelmében részt vett, felcserelvén egy időre az ige fegyverét a karddal. Álmaink szétfoszlása után munkás kezével, lelkében a hazafi aggodalmával egyházát szolgálta apostoli buzgósággal épp úgy, mint amely lelkesedéssel harczolt a nagy időkben a haza szabadságáért. A tiszántuli kerület 1892-ben püspökévé választotta és ez időtől kezdve mint első lelkész működik a hitélet javára. Aggkora nem gátolja abban, hogy mindenütt ott legyen, ahol azt állásának méltósága és egyháza ügyei megkívánják. Áldja meg a Mindenható áldásának bőségével az agg főpásztort és életének őszén találjon sok testi örömet a hitélet fellendülésén, híveinek és minden vallásfelekezeten levő tisztelőinek nagyrabecsülésében. A püspök urat számosan üdvözlötték születésének kilenczvenedik évfordulóján, mely figyelmet a püspök most a következő megleghangu levélben köszöni meg:

Isten áldó kegyelme megengedte érnem azon életkort, mely csak igen keveseknek adatik. A napokban a kilenczvenedik életév határát léptem át és ez évfordulón testi hálaáldozattal kell leborulnom a Gondviselés előtt, hogy ily nagy kegyelmére méltóztatta az Ur az ő szolgáját.

Nagy örömmre szolgál, hogy ezen 90-ik születés napom alkalmából jó embereim szép számmal kerestek fel, bizonysgot teendő irántam érzett jóindulatu szeretetükről. Igen sokan pedig a közelből és messze távolból melegsavú levélben üdvözöltek. Fájdalom, nem lehetett, hogy kinek-kinek személyesen vagy külön viszonzozzam a kedvesen vett jóleső megemlékezést, fogadják tehát mindannyian ez uton hálás köszönetemet a kifejezett jókívánságokért és amidőn e sorok utján kívánom visszozni a reám halmozott áldásokat, szívem teljességéből kérem felettük Isten minden áldásának beteljesését.

Teljes tisztelettel vagyok:

Debreczen, 1904 november hó 22.

Kiss Áron,

tiszántuli ref. püspök.

— **Simonffy Imre üdvözlése.** N. **Simonffy Imre** kir. tanácsos, jny. polgármester a napokban töltötte be életének 80-ik évét. Szívünk igaz tiszteletével üdvözljük e helyen is hazánk, egyházunk és városunk diszét, kívánva, hogy tartsa meg a Gondviselés mindnyájunk benső örömeire. A nevezetes évfordulón igen sokan üdvözölték helyből, valamint közel vidékről és messze távolból az érdemekben gazdag férfit.

— **Zádor Lajos kitüntetés.** Ő Felsége **fenyéri Zádor Lajost,** a debreczeni első takarékpénztár vezérigazgatóját és a debreczeni Kereskedő Társulat elnökét, királyi tanácsossá nevezte ki. Igazi, nemes férfit ért e kitüntetés, kinek nemcsak neve nemes, hanem tettei is nemesek. A közügyek hü munkása és évtizedeken keresztül láttuk önzetlen munkásságát. Ahol tenni, alkotni kell, onnan Zádor Lajos sohasem hiányzik. Első a munkában. A köteleességek utján nem halad zajjal és beéri azzal az öntudattal, melyet becsület, tiszta szándéku munkájának sikere felett érez. Becses munkaerő és erejének fényt és magasabb értéket ad az, hogy eszméit, terveit, gondolatait szíven szüri keresztül. Önzetlen, igaz ember és éppen azért kétszeresen örülünk, hogy ebben az önző, haszonleső, elveket megtagadó, mód nélkül kapaszkodó világban az igazi érdemnek külső elismerését is látjuk az ő kitüntetésében. A királyi kegy aczélozza meg munkásságát, hogy benne a közügyek továbbra is hü pártolóra találjanak. Részünkről pedig fogadja tiszteletteljes jókívánatainkat ez uton is.

§ **Iskolaszéki ülés.** A községi iskolaszék folyó hó 22-én **Kovács József** polgármester elnöke alatt ülést tartott. Az ülés legfontosabb tárgyát a tanyai iskoláztatás rendezése képezte, aminek eszközzésére a vallás- és közokt. miniszter egy rendeletben hívta fel a közigazgatási bizottság utján a várost. — A város jelenleg 3 tanyai iskolát tart fenn és pedig a Külső- és Belső-Ohaton és az Ondódon, ezenkívül a Parlagon a gazdasági tanintézet, a Macson pedig az ottani földbirtokos tart fenn iskolát. — Ezekon kívül az iskolaszék a tanácsnak a következő 7 helyen

javasolja még tanyai iskola felállítását és pedig: Nagycsere, — Bánk, — Fancsika, — Kösülyszeg, — Nagy- és Kishegyes, — Ebes és végül Szepes. Ezen iskolákra nem csupán állami segély megkérését javasolja a bizottság, hanem megkeresni óhajtáná a miniszteriumot az iránt, hogy az állam az egész tanyai iskoláztatást vegye kezébe. Javasolja továbbá a tanácsnak, hogy a város által fenntartott 3 tanyai iskolához népkönyvtárak adományozása iránt az illetékes helyen előterjesztést tegyen. Tudomásul vette, hogy az ondódi iskolában minden gyermektől tisztogatási díj fejében 1 korona szedetett és javasolja, hogy az ezután felállítandó tanyai iskoláknál is ennek fizetése kötelezővé tétessék. Azonban az Ohaton levő két iskolánál ezen díj fizetését tekintettel arra, hogy oda leginkább az ott lakó gazdasági cselédek gyermekei járnak, mellőzni óhajtja. Végül az ez iskolai évben megnyitott Ondódi iskolához gondnokul Aczél Géza főmérnök megválasztatot.

• • **Teljes tanácsülés.** Tegnap délelőtt 11 órakor teljes tanácsülés volt Domahidy Elemér főispán elnöklésével. A tanácsülés a közgyűlési tárgyakat készítette elő.

(?) **Személyi hír.** *Aczél Géza* főmérnök Budapestre utazott és csak a hét végén tér vissza.

§ **A szervező bizottsági ülés.** A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság ma délelőtt ülést tart a városház tanácstermében Domahidy Elemér főispán elnöklésével.

— **Kinevezés.** *Nagy Győző* és *Eckensberger György* ezredeseket Ő Felsége dandárparancsnokká nevezte ki. Az új dandárparancsnokokat kinevezéssük alkalmából meleg szívvel üdvözölte városunk uri közönsége.

— **A főkapitány rendelete.** Végh Gyula főkapitány rendeletet adott ki, melyben figyelmezteti a közönséget és különösen a házalókat, hogy a sörnagykereskedők, szikvizgyárosok és ebesi artézi kut vállalat cégjeggyel ellátott üvegeit vissza ne tartsák, el ne adják és meg ne vegyék, mert az ez ellen vétőket a törvény erejével fogja sújtani.

— **Villamos vasut.** A helyi vasut igazgatósága a tanács kiküldöttével tárgyalást folytatnak a helyi vasut villamossá való átalakítására. Az eddigi tanácskozás során nagyobb nézeteltérések nem merültek fel, így valószínű, hogy a közel jövőben fürge villamoskocsik bonyolítják le a forgalmat a város főbb utcáin.

§ **Névszerint való szavazás.** A közönségre tartandó törvényhatósági bizottsági közgyűlésen harmadikban lesz megejtve a névszerint való szavazás a Dobozy-féle ház ondódi földjének elidegenítésére. Ezen harmadszori szavazásnál a jelenlevők számára való tekintet nélkül hoz a közgyűlés határozatot.

— **A jog- és pénzügyi bizottságból.** A jog- és pénzügyi bizottság e héten tartott ülésében foglalkozott a nagy kölcsön ügyével és azon megállapodásra jutott, hogy a lapunkban ma ismertetett belügyminiszteri leiratban körvonalozott módokat elfogadását javasolja a közgyűlésnek, vagyis, hogy a tizenhétmillió kölcsön 65 évre vétessék fel. A vasut kövezésére fordítandó 450,000 koronát azonban nem javasolja kikapcsolni a nagy kölcsönből.

(§) **A Csokonai-kör** azt kéri a várostól, hogy venné meg a Kereskedelmi- és iparkamara Hatvan-utcza házáat kulturpalota céljaira. A jog- és pénzügyi bizottság a nevezett ház megvételét javasolja. Ugyancsak a Csokonai-kör kéri a várost, hogy Csokonai százados emlékkünnepének költségeihez járuljon 2000 koronával. A jog- és pénzügyi bizottság, tekintettel a kegyeletes célra, 1500 korona megadását javasolja. A bizottság a színház színpadának vasszerkezetre való átalakítását mellőzni javasolja, mivel az átalakításra nincs fedezet. — A bizottság hétfő d. u. folytatja ülését.

(I) **Felüljáró hid.** Aczél Géza főmérnök egy igen érdekes műszaki terv eszméjét vetette fel. Felüljáró hidat óhajt építeni a m. kir. államvasutak pályatesté felett, a diószegi-uton a r. k. temető mellett. A hid mintegy 130—180,000 koronába kerülne és költségeit a város, kincstár és államvasutak fedeznék. A hidépítés a nagy forgalom lebonyolítására feltétlenül szükséges.

„**Esküvő.** *Kovács Kálmán*, városi tb. aljegyző november 19-ikén esküdt hűséget *Ács Nagy Erzsike* urleánynak: Boldogságukra Isten áldását kérjük.

«§» **Uj vasut.** A nádudvar—balmazujvárosi vasut ügyében értekezlet lesz folyó holnap 27-ikén, vasárnap délelőtt 10 órakor a városháza nagytermében. Rickl Antal, a gazdasági egyesület elnöke ez okból felkéri a Hegyes, Elep, Kösülyszeg és Álomzug birtokosait, sziveskedjenek a gyűlésen megjelenni.

† **A szabad liceum.** Napról-napra többen és többen érdeklődnek a szabad liceum iránt. Az elmúlt vasárnap is igen sokan hallgatták az előadásokat. *Brunner Alajos* dr. a fertőző betegségekről; *Burger*

Péter dr. jeles tollu munkatársunk a káros szenvedélyekről; *Kenyeres Elek* dr. a tüdővész ellen való védekezésről; *Szenes Zsigmond* dr. a gyermekápolásról tartottak népszerű előadást.

— **Kubelikné a szegény gyermekeknek.** *Kubelik Jánosné* szül. *Szell Marianne* urasszony Londonból 600 koronát küldött *Kovács József* polgármesterhez azzal, hogy ezen összeget kis leányai: Marie és Annie nevében a szegény gyermekek között felekezeti különbség nélkül ossza ki. A nemeslelkű urasszony adományát kísérje Isten áldása.

— **Csokonai ünnep.** A debreczeni főiskola ifjúsága minden időben hálás kegyelettel vette körül a *nagyok* emlékezetét. Elmondhatjuk, hogy a mi lelkes ifjúságunk *régi fényét gyűjt új szövétnekét.* Lobogó lelkesedés ég a mi ifjúságunk szívében olthatatlanul. Ami szép, ami nemes, ami igaz ugy, azokat mind bevonja ifjú lelkesedésének színaranyával. Ilyen ifjúság bizonyára erős oszlopa lesz jövőben a hazának, egyháznak és kulturának. A főiskolai ifjúság az elmúlt vasárnap Csokonai emlékének áldozott szép ünnepség keretében. Az ünnepség *Csokonai A tihanyi ekhóhoz cz.* dalával kezdődött, mely után a főiskolai ifjúság az Irodalmi Önképző Társaság nevében megkoszoruzta a Csokonai sírját, végül a Szózat-ot énekelték. Az ünnepség folytatása a kollegium dísztermében folyt le. Az ünnepi beszédet H. Kiss Pál alelnök mondotta ifjú lelkének hevével és gondolatainak mélységével. Lukács Tihamér elszavalta Csokonainak Óda a magányossághoz cz. versét, majd Takács Galiella urhölgy énekelt Csokonai dalokat mély érzékkel. Ferenczy Gyula dr. akadémiai tanár beszéde gyönyörködtette ezután a lelkeket. Csokonairól szólott és életének tragikumáról. Esmék raja ömlött ki a tudós tanár beszédéből és hallva őt érteni tudjuk az ifjúság iránta való lelkesedésének nemes tüzét. A beszéd után még Tóth Endre szavalt nagy tetszés mellett és a Főiskolai Énekkar három Csokonai dalt adott elő.

— **A szarvasmarhatenyésztés föllendítése.** Tallián Béla földmívelésügyi miniszter a kisgazdák szarvasmarhatenyész anyagát javítani szándékozván, jobb tenyésztőhöz beszerzésére újabban a székelyföldi kirendeltség útján a székely kisgazdáknak, a biharmegyei gazdasági egyesület útján a biharmegyei kisgazdáknak, a csallóközi járás mezőgazdasági bizottság útján a járásbeli községek kisgazdáinak, a veszprémi gazdasági egyesület útján a veszprémmegyei kisgazdáknak, végül az ungvári gazdasági egyesület útján az ungmegyei kisgazdáknak 440,000 korona állan kölcsönt engedélyezett.

⊙ **A tejszövetkezetek illetékmentessége.** A közigazgatási bíróság egy konkrét eset alkalmából kimondotta, hogy a tejszövetkezetek jogilletéket nem fizetnek. Az ítélet a díjjegyzék 59. tételének 40. pontja értelmében hozott, mely szerint a kereskedők és iparúzők által saját kereskedelmi vagy iparüzletük tárgyaira vonatkozólag kiállított levelek föltétlenül illetékmentesek.

— **Képkiallítás Debreczenben.** A jövő hóban nyílik meg a képkiallítás, melyet a helyi műpártoló egyesület rendez. Az ország legjelesebb művészei vesznek részt műveikkel ezen kiállításon, mely célra a városi tanács a városház nagytermét a legnagyobb készséggel átengedte. Mindenesetre örvendetes dolog, hogy a műpártoló egyesület ily módon munkál közre az izlés nemesítésére és a művészet szeretetének ápolására.

* **A piaci helypénzszabályzat ügye.** Az októberi közgyűlés behatóan foglalkozott a piaci helypénzszabályzattal és a város közönsége meg volt győződve, hogy ez az üdvös és minden tekintetben igazságos szabályzat a közgyűlés tetszését is megnyeri. Annál csodálatosabb, hogy a közgyűlés többsége a bemutatott szabályzatot még általánosságban sem fogadta el. Most azonban, hogy egyesek behatóan a szabályzat lényegébe és feltalálták benne mindazt, ami ezen kérdés megoldásának egyetlen útja, már is megbánták leadott szavazatukat és igen melegen óhajtánák annak újabb napirendre tűzését. Nagy baj, hogy a bizottsági tagok nagyrésze nem fordít időt a közgyűlési tárgyak tanulmányozására és minden behatóbb vizsgálat és megfontolás nélkül adja le szavazatát. Mennyivel üdvösebb volna, ha ilyen kérdések minden oldalról megvilágítva bíráltatnának el és nem részesülnének felületes elbánásban. Mivel pedig ez a piaci helypénzszabályzat ügye sürgős megoldást kíván, igen helyesüljük azok tervét, kik a novemberi közgyűlésen indítványozni fogják ezen szabályzat mielőbb történő letárgyalását és életbeléptetését. És mi hiszszük, hogy a közgyűlés többsége a nyerendő felvilágosítások után kedvezőleg fogja elintézni a helypénzszabályzat kérdését.

§ **A kereskedelmi csarnok közgyűlése.** A kereskedelmi csarnok vasárnap délután közgyűlést tartott, melyen *Kernhoffer József* elnökölt. A csarnok elhatározta, hogy 1906 május 1-én más alkalmasabb helyiségbe költözik. Választmányi tagokul megválasztottak: Csanak József, Falk Ármán, Falk Lajos, Fenyő Sándor, Fürth Ödön, Nagy Jakab,

Reichman Ármin, ifj. Schvarcz Vilmos és Ungár Albert, továbbá Hegedűs Jenő, dr. Király Gyula, Ormódy Lajos, Rozinger Lajos és Szántó Sámuel. A kereskedelmi csarnok társadalmi életünk egyik hatalmas oszlopa és a választmány élén Kernhoffel Józseffel, társadalmi életünk eme kivétel nélküli tagjával mindent elkövet, hogy a csarnok hűen szolgálja azt az eszmét, mely alapításának létet adott.

— **A jövő évi nagyvásárok.** Mivel 1905-ben a Sz.-György-napi vásár a keresztény husvét idejére, a Dienes-napi izraelita ünnepre, a Hortobágyi vásár Urnapra esik, a városi tanács arra kérte a kereskedelmi miniszteriumot, hogy 1905-ben a Sz.-György-napi vásár április 10—18, a Dienes-napi október 9—17 és a Hortobágyi vásár június 23-ikán legyen megtartható.

† **A rabsegélyző egylet öröme.** A Debreczen városi és hajdumegyei rabsegélyző egyletnek az igazságügyminiszter 4000 korona segélyt engedélyezett. Ezen összegből az egylet 1000 koronát segélyezésre, 3000 koronát pedig a felállítandó rabmenház alapjára fordít.

— **Az iskolák bezárása.** Az egészségügyi bizottság határozata folytán a városunk területén levő összes elemi iskolákban az előadásokat beszüntették és a föllépett járványok miatt az iskolákat bezárták.

† **Halálozás.** néhai *Beér Kálmán* rendőr-kapitány özvegye Lukács Blanka urasszony f. hó 20-ikán elhunyt. Halálát kitejédt család gyászolja.

— **Választmányi ülés a Gönczy egyletben.** A *Gönczy* tanító egyesület november 30-án, d. u. 3 órakor, az ev. ref. főiskola tanítóképző igazgatósági termében választmányi ülést tart.

* **Hirdetmény.** Debreczen sz. kir. város igazoló választmánya által — városunk legtöbb adófizető bizottsági tagjaink 1905-ik évre szóló névjegyzéke egybeállítván, ezen névjegyzéket az 1886. évi XXI. t. cz. 38. §-ának rendelkezéséhez képest — alulírott naptól kezdődőleg 15 napi közzemlére kitétettem. Erről az érdekelteket annak megemlékezésével értesítem, hogy a névjegyzék a városi főjegyző hivatalos helyiségében és a hivatalos órák alatt megtekinthető s az az ellen irányuló észrevételek vagy írásbeli fellebbezések a közzemlére kitétel ideje alatt ugyanott beadhatók. Debreczen, 1904 november 20. *Kovács József*, polgármester.

Lám Sándor, Debreczen, Piacz- és Hatvan-utca sarkán. Ajánlja gazdagon berendezett lámparaktárát u. m.: asztali lámpákat, bronz- és nickel talppal, függőlámpák, ebédlő, salon- és halószobák részére gyári árban.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelenygyéket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Hajdú vármegye és Debreczen sz. kir. város főispánja.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságának az alábbi határidő lejáta után tartandó legközelebbi rendes közgyűlésén 1 (egy) kiadói állás fog választás útján betölteni, mely állás évi 2000 korona fizetés és 400 korona lakpénzből álló javadalmazással van egybekötve.

Azok, kik erre az állásra pályázni kívánnak s a törvényes minősítést kimutatni képesek, felszerelt pályázati kérvényeiket hozzám, mint a kijelölő bizottság elnökéhez, folyó évi november hó 25-ik napjának délelőtt 12 óráig annyival inkább nyujtsák be, mert a későbben érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Ez alkalomból a választás folytán esetleg megüresedő állásokra is pályázat nyittatik.

Debreczen, 1904 november 8.

Domahidy Elemér,
főispán.

Aláírási felhívás.

A Hajdumegyei Népbank mint Szövetkezet

1905 január hó 1-én megnyitja a második évtársulatát.

Felhívjuk Debreczen város és vidéke közönségét ezen második évtársulatba való belépésre.

Az általános bizalmat, melyet úgy a tőkegyűjtő, mint a hitelt igénylő közönség intézetünkbe helyezett, leginkább bizonyítja azon körülmény, hogy dacára rövid egy esztendei fennállásának, tagjai száma máris meghaladja a 800 at, kik 4500 törzsbetétre több mint 120,000 koronát fizettek eddig be, mely összeg az évtársulatok tartamát véve alapul, **600,000 korona törzsbetét tőkének felel meg.**

Egy törzsbetétre hetenként öt éven át 50 fillér (25 kr.) fizetendő.

Az így összegyűlt törzstőke várható haszoneredménye, mely mint már eddig megállapítható, 6% kamatozásnak felel meg, a tagok között törzsbetéteik arányában lesz felosztandó.

A szövetkezet tagjai olcsó és könnyen visszafizethető kölcsönöket élvezhetnek és pedig: előlegképen befizetésük $\frac{1}{10}$ része erejéig, megfelelő kezések jóállása mellett, továbbá arany-, ezüstnemű és értékpapír zálogra, végül jelzálogra.

A kölcsönök kamatai úgy mint eddig, a törzsbetéteikkel együtt hetenként is fizethetők és e mellett jövőre a közönség kényelmére újabb előnyös újításokat hozunk be.

A második évtársulatba belépő tag már most igényt tarthat, mely esetben a befizetések csak a jövő év január elsején kezdődnek, mely körülmény megkíméli az új tagokat a folyó év elmúlt heteinek és késedelmi illetékeinek levonásától.

Jelentkezések a második évtársulatba való belépés iránt az intézet helyiségében (Piacz-utca 26. sz., főtőzsde épületében) bármely nap délelőtt úgy mint délután eszközölhetők.

Debreczen, 1904 november hó.

Dr. Révy Nándor, jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő, elnök.

MIHALOVITS J.

Ha gyermekével csukamájolajat akar szedetni, szerezze be részére a **Mihalovits-féle izetlen és szagtalan**

csukamájolajat,

melyet a gyermekek szívesen vesznek be, miután annak semmi kellemetlen íze, sem szaga nincsen.

1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó“-hoz
az. gyógyszerárában Debreczen,
Főter, a városházzal szemben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányokban.

Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést keltő új találmányu **multiplikátor** betétet felelősség mellett ajánlom.

Meidingi rendszerű, valamint multiplikátor-betétű köpenyes kályhák, acél és zománczozott köpenynyel.

Konyhák, magyar tornyos és francia rendszerben, valamint porcellán burkolatban.

Fürdőkádak horganylemezből, festve és fűtőkészülékkel, valamint porcellán burkolattal.

Vas- és rézbutorok legnagyobb raktára.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Tóth Gyula Debreczen, Piacz-u. 20., 27.

Az üzlet teljes felosztása miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!**SZIFFT ALADÁR**

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chiffonok és vásznak, női és férfi fehérnemű és téli alsó ruhák, női ruhaszövetek és posztók, téli fei- és nagykendők, asztalneműek és ággyterítők, batisztok, cartonok, zefírek, czérna pique és velour barchetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények, bélések és rövidárúk stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárúsítatnak.

Az áruraktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz-utca 24. szám.

Ruhafestő
és vegyszeti tisztító intézet**HABÉCZY
ANTAL**

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

**A gázkandallóval
való fűtés**

a legszebb,
legbiztosabb,
és legjobban
szabályozható

nem füstöl, nem kormoz, nem
szemetel, nem rontja a levegőt,

disziti a lakást,

nem drágább a fa-
tüzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszuszgárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szerezhető be.

1904-re.

1904-re.

≡ Pongrácz Géza ≡

papír gyáriraktárában DEBRECZEN, „Bika”-

szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebkések; helybeli és alkalmi képes levezőlapok egyedüli nagy választékban.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piacz-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papírkereskedésben.

Üzlet áthelyezés.

Tisztelt vevőink és a t. közönség szives tudomására hozzuk, hogy

könyv-, papír- és zeneműkereskedésünket

a modern igényeknek megfelelően, tetemesen megnagyobbítva, a Kossuth-utca 11. számú házba (Zádor-ház) egyenesen e célra átalakított fényes helyiségbe helyeztük át.

Ezen üzlethelyiségünk megtekintésére — mely csaknem látványosság számba megy — tisztelettel kérjük fel tisztelt vevőinket.

Kiváló tisztelettel

Hegedüs S. és Sándor I.

előbb László Albert és Társa

Debreczenben, Kossuth-utca 11. szám alatt.

A főpiaczi üzlethelyiségünk kiadó.

5-2

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: **LUKÁCS VILMOSNÁL**, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Czementárugyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-**
mantus és **csömöszölt** Cze-
mentesövek, Csatornázás.

Beton és Granitto Ferrazo burkoló
munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.

Felhívás.

A Debreczeni Kölcsönös-Segélyző-Egylet

mint korlátolt felelősséggel alakult szövetkezet, alapszabályai értelmében

1905 január hó 1-én nyitja meg a XXII-ik évtársulatot.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak olcsó és a heti befizetésekkel könnyen törleszhető kölcsönöket nyújtson, továbbá, hogy apró kötelező betétekkel a takarékoságra még a szegényebbeknek is alkalmat szolgáltatson.

Törzsbetét tőkénk közel 5 millió koronát tesz, melyet tagjainknál kölcsönökben helyeztünk el.

Egyletünknek jelenleg 8200 tagja van, akik 12,000 betéti könyvecskével 75,000 törzsbetétet fizetnek.

Minden belépő aláírásával kötelezi magát, hogy a jegyzett törzsbetéteket hetenként, vagy előre több hétre pontosan befizeti.

Egy törzsbetét 40 fillér (20 krajczár) heti befizetésre kötelez.

Egy-egy évtársulat 6 évre alakul, melynek leteltével az évtársulat felszámol és minden tag befizetett összegén kívül a hat évi haszoneredményből törzsbetéteinek arányában reá eső részét megkapja és így az élvezett kölcsön után fizetett kamatainak nagy része is visszatérül. — A felszámolásnál mutatkozott haszoneredmény mindenkor a befizetett összeg 6% kamatos-kamatjának felel meg, noha kölcsöneink után 6%-os kamatot számítunk.

A szövetkezet egyenlő jogu tagja az is, ki egy vagy több üzletrész fizetésére kötelezi magát. Egy üzletrész értéke 120 korona, mely havonként 5 koronás, vagy tetszés szerinti nagyobb részletekben is befizethető.

Tagjaink kényelmére 1905 január hó 1-től kamatelszámolási kölcsönöket folyósítunk, a tag külön kamatot nem fizet, kölcsöneit kamatlevonás nélkül kapja és az esedékes kamat a heti befizetésekkel számoltatik el. 100 korona kölcsön 6 év alatt kamattal együtt heti 40 fillér fizetéssel törleszhető. — Elsőrendű bekebelezések mellett ugyanezen alapon 12 év alatti visszafizetésre is adnak kölcsönök. 1000 korona heti 2 korona 40 fillér fizetése mellett törleszhető, a végelszámolásnál a tag javára mutatkozó összeg, mely betétenként körülbelül 4—5 korona lehet, részére kifizetetik. — Minden tag a belépéskor, minden egyes törzsbetét vagy üzletrész után egyszersmindenkorra 40 fillér (20 krajczár) beiratási díjat fizet, mely a tartalékok gyarapítására fordítatik. A veszteségi tartalék- és nyugdíjalap összege már 135,000 koronát tesz. — A XVI-ik, vagyis 1899-iki évtársulat végleges elszámolása és kifizetése 1905. évi február hó végén történik. — Vidéki tagoknak díjmentesen adunk postatakarékpénztári befizetési lapokat. — Debreczen, 1904 november hóban.

Fenyéri Zádor Lajos, elnök.

Dr. Szántó Sámuel, igazgató

Uj tagok már most felvétetnek az egylet helyiségében

(Zádor Lajos ur házában Kossuth-utca 11-ik szám udvari keresztépülete első emeletén).

Heti befizetések a jövő évre már most elfogadtatnak.